

Asia: VN/5061/2021

Lausuntopyyntö lukiokoulutuksen laatustrategian luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnon tiivistelmä

Lukiokoulutuksen laatustrategia on kattava ja hyvin laadittu. Lukiollamme on olemassa oleva laatustrategia ja se noudattelee hyvin pitkälti lausuttavana, olevaa laatustrategian ajatusta.

Pienen kasvukeskuksista kaukana sijaitsevan lukion näkökulmasta on tärkeää, että laadunhallintaa voidaan tehdä lukion omista lähtökohdista katsottuna. Lukion erityispiirteet pystytään näin huomioimaan paremmin alueen ja paikkakunnan erityispiirteet huomioiden.

Opetuksen laadun näkökulmasta olisi tärkeää löytää ratkaisuja pätevän henkilöstön saatavuuteen myös pienillä paikkakunnilla.

Lukiokoulutuksella on iso merkitys alueellisesti tasoittamassa sosioekonomisesta taustasta johtuvia eroja. Huoltajilla on paljon saatavilla tietoa opiskelijan opintojen etenemisestä ja opinnoista yleensä, siksi aktiivisuus osallistua lukion toimintaan koetaan haasteeksi, joka on murroksessa.

Digitaaliset oppimisympäristöt eivät saa jäädä ainoaksi ratkaisuksi pienille paikkakunnille, koska entistä enemmän myös lukioon hakeutuu opiskelijoita, joilla on itseohjautuvuudessa ja motivoituneisuudessa ongelmia.

Olisi hienoa, jos rakenteellisesti yhteistyö lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen välillä onnistuttaisiin takaamaan myös paikkakunnille, jossa ammatillista koulutusta ei enää tarjota.

Laadunarviointi on tehokkainta, kun se on sidottu osaksi lukion toimintaa.

Johdanto

-

Visio lukiokoulutuksesta ja lukiokoulutuksen laadunhallinnasta

Visio on hyvin realistinen.

Laadunhallinta suomalaisessa koulutusjärjestelmässä

Lainsäädäntö ja opetussuunnitelma määrittää pitkälti lukion toimintaa ja on hyvä, että tällaiset toimintaa ohjaavat strategiat on määritetty kansallisesti. Laadunhallinnan pääpaino on tietystä mielessä itsearvioinnissa. Lukion ulkopuolelta paikallisesti katsottaessa, mittarina väistämättä toimii myös ylioppilaskirjoitusten tulokset ja ulkoisten toimijoiden rankingit. Vaikka lukion sisällä tiedämme, että tämä ei kerro koko totuutta toiminnastamme. Siksi on hyvä, että lukiot voivat määrittää itse omat laatuindikaattorinsa. Karvin suorittama ulkoinen arviointi on hyvänä tukena kehittämässä lukioiden toimintaa.

Keskeiset toimijat

Keskeiset toimijat on kuvattu kattavasti.

Toimintaympäristön kuvaus

Lukiokoulutuksen ja perusopetuksen yhteistyö pienillä paikkakunnilla on todella merkittävä, jo pelkästään tehtävien jatkuvuuden ja pätevän henkilöstön saatavuuden näkökulmasta. Valitettavasti pätevän henkilöstön saaminen takaamalla työn tulevaisuus ei kuitenkaan takaa pätevän henkilöstön saatavuutta kaikkiin tehtäviin. Tähän olisi tärkeä löytää myös muita kannustimia, jos koko Suomi halutaan pitää asuttuna. Etenkin pätevien sijaisten löytäminen kaukana yliopistokeskuksista on haastavaa. Valitettavaa on, että virkatehtäviä täytettäessä pätevien hakijoiden määrä on laskenut myös selkeästi.

Pienillä paikkakunnilla, joissa ei enää järjestetä ammatillista koulutusta perusopetus, on lukiokoulutukselle tärkeämpi yhteistyökumppani kuin ammatillinen koulutus.

Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteistyön esteenä ovat usein pitkät välimatkat. Myöskään yhteistyöhalukkuus pitkien välimatkojen ja siitä koituvien kustannusten vuoksi ei ole varmasti maaperänä suotuisa. Yhteistyön toteuttamiselle pitäisi löytyä valtakunnallinen malli myös paikkakunnille, joissa ammatillista opetusta ei enää järjestetä kustannussyistä johtuen. Lukio-opintojen tai ammatillisten opintojen suorittaminen pienellä paikkakunnalla koetaan lähes mahdottomaksi olemassa olevilla rakenteilla.

Digitaaliset oppimisympäristöt ja lukioiden yhteistyöverkosto voi helpottaa opetuksen järjestäjän näkökulmasta taloudellisesti opetuksen järjestämistä, mutta yksittäisen opiskelijan näkökulmasta tämä ei saa jäädä ainoaksi ratkaisuksi. Tänä päivänä lukioon hakeutuu opiskelijoita entistä enemmän, joilla on potentiaalia lukio-opintojen suorittamiseen, mutta merkittäviä puutteita itseohjautuvuudessa tai motivoituneisuudessa. Opiskelijoiden hakeutumisessa lukiokoulutukseen on nähtävissä myös selkeästi vanhempien sosioekonominen tausta. Lukiokoulutuksen maksuttomuus ei vielä takaa tasa-arvoisia lähtökohtia lukioon hakeutumiseen.

Lukiokoulutuksen laatutekijät

”Koulutuksen järjestäjä asettaa yksityiskohtaisempia tavoitteita oman toimintansa kehittämiseksi.” On tärkeää, että kukin lukio voi kehittää toimintaa omista lähtökohdistaan katsottuna, omat alueen erityispiirteet huomioiden. Maakuntien keskuksissa on hyvin eri lähtökohdat lukiokoulutuksen järjestämiselle pieniin paikkakuntiin nähden.

Laadukas oppiminen

Käytännössä toimimme jo tämän mukaisesti.

Hyvinvointi ja osallisuus

Käytännössä toimimme jo tämän mukaisesti. Toki haasteita olemme havainneet huoltajien osallistamisessa. Osallistumisinto esimerkiksi kotiväeniltoihin on laskenut. Tietyssä mielessä lukiolaiset toimivat monessa asiassa jo itsenäisesti ja näkisin, että nuoren itsenäistymistä lukioaikana on tärkeä tukea turvallisessa ympäristössä kotipaikkakunnalla. Vanhemmilla on saatavilla tänä päivänä entistä enemmän tietoa lukiokoulutuksesta. Yhteistyö kotiväen kanssa tältä osin on muutoksessa ja etsii uusia uomia.

Kehittyvä toimintakulttuuri

-

Saavutettava lukiokoulutus

”Lukio toiminta vahvistaa kieli- ja kulttuuritietoista toimintakulttuuria sekä madaltaa sosioekonomisen taustan vaikutusta lukiokoulutukseen hakeutumiseen ja lukio-opintoihin kiinnittymiseen.” Lukiomme on tehnyt paljon työtä mm. yhteistyön ja markkinoinnin ominaisuudessa perusopetuksen kanssa, jotta lukio-opinnot houkuttelisivat taustaan katsomatta. Ei riitä, että työtä tehdään lukiokoulutuksen aikana, jos eriarvoistuminen sosioekonomiseen taustaan katsoen tapahtuu jo paljon ennen lukioikää. Tästä näkökulmasta katsottuna on erittäin tärkeää luoda toimintaedellytykset pienille lukioille harvaan asutuilla alueilla, ettei eriarvoistuminen korostuisi jo nykyisestään.

Laatustrategian toteuttamisesta

Kuvaus on kattava ja lukiomme näkökulmasta toteutettavissa. Tärkeää on saada sidottua arviointi osaksi lukion toimintaa, ettei arviointia tehdä vain arvioinnin vuoksi. Tällöin asioita saadaan aidosti kehitettyä.

Liite

Liite sisältää paljon käyttökelpoisia ideoita laadunhallinnanindikaattoreiksi. Osa toki on jo käytössä olevia.

Pohjanoja-Kela Julia
Suomussalmen kunta - Suomussalmen lukio